

NORGES HØYESTERETT

Den 6. juni 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Noer, Bergh og Berglund i

HR-2018-1050-U, (sak nr. 18-066753STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Odd Robert Aksnes)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens domfellelse for uaktsom forvoldelse av død og betydelig personskade i trafikken.
- (2) Ved tiltalebeslutning 20. desember 2016 ble A, født 2. oktober 1996, satt under tiltale ved Nord-Troms tingrett for overtredelse av straffeloven § 281 og § 280, samt vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3. For så vidt gjelder tiltalens post I, straffeloven § 281, var grunnlaget:

"Onsdag 16. mars 2016 kl. 13:00 ved --- på E8 i Tromsø førte hun Scania trekkvogn 00000 påkoblet semihenger 00000 i sørlig retning. Ut fra egen erfaring med vogntoget, veiens beskaffenhet, temperatur og føreforhold på stedet, holdt hun for høy hastighet og/eller var hun ikke tilstrekkelig aktpågivende og varsom, slik at hun mistet kontroll over vogntoget, fikk sleng, 'sakset' og kolliderte med to motgående personbiler. Som følge av sammenstøtet ble passasjer i Audi personbil 00000 B påført omfattende skader og døde umiddelbart eller etter kort tid."
- (3) Tiltalen post II, straffeloven § 281, gjaldt forvoldelse av betydelige og langvarige skader på føreren av den samme bilen.
- (4) Ved Nord-Troms tingretts dom 18. mai 2017 ble A frifunnet for overtredelse av straffeloven § 281 og § 280 og for krav om oppreisningserstatning. Hun ble dømt for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3.
- (5) Dommen ble avsagt under dissens med hensyn til skyldspørsmålet og oppreisningserstatning. Et mindretall, bestående av én meddommer, stemte for frifinnelse for straff. Videre mente et mindretall, bestående av fagdommeren, at vilkårene for oppreisningserstatning var oppfylt.

- (6) Både påtalemyndigheten og tiltalte anket til lagmannsretten. I tillegg ble det krevd ny behandling av oppreisningserstatningen.
- (7) Frostating lagmannsrett avsa 9. februar 2018 dom med slik domsslutning:
- "1. **A, født 00.00.1996, dømmes for overtredelse av straffeloven (2005) § 280, straffeloven (2005) § 281 og vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3, til fengsel i 90 – nitti – dager, hvorav 30 – tretti – dager i medhold av straffeloven (2005) § 34 gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år.**
2. **A fradømmes retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en periode på 3 – tre – år regnet fra rettskraftig dom. Den tid førerkortet har vært i midlertidig beslag kommer til fradrag i tapstiden.**
- Hun pålegges å ta full ny førerprøve dersom hun vil erverve førerkort på ny, jf. forskrift om tap av retten til å føre motorvogn § 8-3.**
3. **A dømmes til innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen å betale oppreisningserstatning med 125 000 – etthundreogtjuefemtusen – kroner til C, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.**
4. **A dømmes til innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen å betale oppreisningserstatning med 125 000 – etthundreogtjuefemtusen – kroner til hver av:**
- **D,**
 - **E,**
 - **F,**
- med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.**
5. **A dømmes til innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen å betale oppreisningserstatning med 50 000 – femtitusen – kroner til G, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall og til betaling skjer."**
- (8) Dommen ble avsagt under dissens. Mindretallet, bestående av én meddommer, stemte for frifinnelse.
- (9) A har anket til Høyesterett. Anken retter seg mot lovanvendelsen under skyldspørsmålet, saksbehandlingen og straffutmålingen, herunder tapet av førerretten. Det er også krevd ny behandling av oppreisningsspørsmålet. Til støtte for anken er det i korte trekk anført:
- (10) Lagmannsretten har lagt til grunn en for streng aktsomhetsnorm. A var lærling og utførte arbeid i henhold til instruks fra arbeidsgiver. Årsaken til uhellet var teknisk svikt eller forhold hun ikke kunne forventes å kontrollere. Lagmannsretten har ikke latt all tvil komme tiltalte til gode. I alle tilfelle var det feil å karakterisere uaktsomheten som grov, og dette er mangelfullt begrunnet i dommen. Hva gjelder saksbehandlingen for øvrig, anføres det at lagmannsretten skulle gjort ytterligere undersøkelser før de la til grunn at A brukte retarder under kjøringen og at bremskraften på trekkvognen automatisk hadde tilpasset seg hengeren. Ved straffutmålingen har lagmannsretten ikke tatt hensyn til As unge alder og hennes vanskelige oppvekst. Til sist gjøres det gjeldende at perioden for tap av førerrett er for lang. A har ikke kjørt spesielt farlig eller hensynsløst.
- (11) Påtalemyndigheten har tatt til motmæle og i korte trekk anført at lagmannsrettens dom er korrekt.

(12) *Høyesteretts ankeutvalg* viser til at A ble frifunnet for tiltalen post I og II i tingretten, men dømt i lagmannsretten. Hun har dermed ankerett for disse forholdene, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum og Rt-2013-1068 avsnitt 10 til 13. Ankeretten innebærer at samtykke til ankebehandling ikke kan nektes med mindre Høyesteretts ankeutvalg enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem.

(13) Lagmannsrettens flertall har beskrevet de rettslige utgangspunktene slik:

"Spørsmålet er om tiltalte også kan holdes strafferettslig ansvarlig for overtredelse av straffeloven (2005) § 281, for uaktsomt å ha forvoldt en annens død, og straffeloven (2005) § 280, for uaktsomt å ha forvoldt betydelig skade på en annen persons kropp eller helse.

Straffeloven (2005) §§ 281 og 280 er en videreføring av tidligere straffelov §§ 239 og 238. Aktsomhetsnormen og øvrige vilkår for domfellelse er de samme. Straffeloven (2005) innebærer altså for disse bestemmelsene kun språklige endringer.

For å kunne straffes etter disse bestemmelser må uaktsomheten også omfatte henholdsvis dødsfølgen og skadefølgen. Det kreves at tiltalte burde ha forstått at slike følger kunne inntre, og at hun derfor kan bebreides for at hun handlet som hun gjorde. Det vises til Rt-2009-299 avsnitt 22, hvor det heter:

' ... For domfellelse for uaktsomt drap er det ikke tilstrekkelig at gjerningspersonen kunne innse muligheten av dødsfølgen. Litt forenklet sagt må det kunne konstateres at gjerningspersonen burde ha forstått at dødsfølgen kunne inntre, og derfor kan bebreides for at han handlet som han gjorde.'

Det gjelder tilsvarende aktsomhetsnorm for skadefølgen, jf Rt-2010-785, hvor det etter redegjørelse for aktsomhetsnormen i § 239 uttales i avsnitt 20:

'Jeg legger til grunn at tilsvarende gjelder i forholdet mellom vegtrafikkloven § 3 og straffeloven § 238 – bortsett fra at uaktsomheten etter § 238 naturlig nok må relatere seg til forvoldelse av betydelig skade og ikke en annens død. I praksis vil imidlertid denne forskjellen vanligvis bety lite.'

Det fremgår av Ot.prp. nr. 46 (2000–2001) side 66 at et øyeblikks uoppmerksomhet ikke uten videre bør føre til domfellelse for overtredelse av § 238 eller § 239. Dette er fulgt opp i praksis."

(14) Flertallet har med dette gitt en korrekt beskrivelse av vilkårene for domfellelse etter straffeloven § 281 og § 280.

(15) Lagmannsretten har i sin dom gitt en detaljert redegjørelse for de undersøkelsene som er gjort av hendelsesforløpet. Ulykken skjedde idet A kjørte ned en slak nedoverbakke. Det var glatt veibane, men lagmannsretten fant det bevist at veiens beskaffenhet ikke i seg selv var årsak til at tiltalte mistet kontrollen. Det er ikke holdepunkter for at det forelå tekniske feil ved trekkvogn eller henger. Om det nærmere hendelsesforløpet skriver lagmannsretten:

"På bakgrunn av ovenstående er det vanskelig å fastslå hva som eksakt har skjedd før ulykken var et faktum. Lagmannsretten legger imidlertid til grunn [...] at tiltalte holdt en hastighet på ca. 80 km/t nedover bakken. Likeledes at hun etter all sannsynlighet har kjørt med retarder påslått. De kraftige hastighetsendringene på ett sekund, som er påvist, kan vanskelig forklares på annen måte enn at retarderen har virket på drivhjulene før ABS-bremsesystemet har 'tatt over'. Boggien var mest sannsynlig nede, men det er ukjent hvilket trykk hun eventuelt har hatt på denne.

...

Lagmannsretten legger også til grunn [...] at venstrekurven nederst i bakken er en såkalt mørk kurve, det vil si at en ikke klarer å se helt igjennom den. For en som ikke er kjent på veien vil det da være naturlig å senke farten. Tiltalte kan altså ha sluppet gassen for å bremse med dette som formål, og retarderen har i så fall virket et sekund. Dette samsvarer også med hennes forklaring til politiet dagen etter; at hun hadde bremset og så mistet kontrollen."

(16) En retarder er et ekstra bremsesystem på tyngre kjøretøyer som føreren kan koble inn.

(17) Lagmannsretten siterer konklusjonen i en rapport fra politibetjent og spesialist ved trafikorpset, Oslo politidistrikt, Harald Klemmetsen:

"Det er, etter min mening, førerfeil og feil bruk av kjøretøy og manglende forståelse for systemer og veiforhold som er årsak til ulykken. Veien var kjørbar og andre veifarende har åpenbart klart å kjøre på samme strekning på samme tid uten å tverre kjøretøyet og forårsake ulykke. Forhold ved veien med tverrfall, sporslitasje og vinterforhold er variabler som bilfører må vurdere og kunne mestre. Det er sannsynlig at hun har kjørt med retarder innkoblet og at denne har forårsaket låsing/bremsing av drivhjul og forårsaket skrens på glatt vinterføre."

(18) Lagmannsretten uttaler videre:

"Riktig bruk av boggi og retarder er blant de forhold som ligger under førerens ansvar. Det er også førerens ansvar å tilpasse farten etter forholdene og eget erfaringsnivå."

(19) Dette er uttrykk for riktig lovforståelse.

(20) Om den konkrete aktsomhetsvurderingen uttaler lagmannsrettens flertall:

"I denne saken er flertallet av den oppfatning at dødsfølgen og skadefølgen omfattes av tiltaltes uaktsomhet. Selv om tiltalte manglet erfaring må hun, i det minste burde hun, som enhver annen fører av et vogntog ha forstått at et vogntog som både kommer i feil kjørefelt, og som her en semitrailer som 'sakser' og dekker hele veibanen, kan føre både til dødsulykke og betydelig skade på person i biler som kommer imot.

Selv om alle detaljer i hendelsesforløpet ikke fullt ut er klarlagt, er den dominerende årsak til ulykken førerfeil ved bruk av bremsesystem og/eller retarder. Tiltalte har påtatt seg et kjøreoppdrag der hun manglet den nødvendige praktiske opplæring og erfaring for å mestre vanskelige kjøreforhold. Hun har dermed utsatt andre vegfarende for en betydelig risiko. Etter en samlet vurdering, finner lagmannsretten at tiltaltes kjøring innebar et klart og markert avvik fra det forsvarlige og den må karakteriseres som grovt uaktsom."

(21) For domfellelse etter straffeloven § 281 og § 280 kreves det ikke at den utviste uaktsomheten er grov. Samtidig er det, som også lagmannsretten har fremhevet, ikke slik at et øyeblikks uoppmerksomhet uten videre fører til domfellelse etter disse bestemmelsene. Det følger av lovforarbeider og rettspraksis, se blant annet Rt-2002-190, at det må avgrenses mot uaktsomhet "av en slik karakter som alle førere må erkjenne at en gjør seg skyldig i fra tid til annen".

(22) Lagmannsrettens flertall har vurdert betydningen av at A var ung og uerfaren. Hun hadde fått førerkort for vogntog (klasse CE) i november 2015. Minstealderen er normalt 21 år, men hun var som lærling unntatt fra alderskravet. Da ulykken skjedde, var hun i arbeid som lærling hos Ramm Transport AS. Hun begynte hos denne arbeidsgiveren 7. mars 2016, etter å ha vært lærling i et annet transportfirma siden januar 2016. Hos den tidligere arbeidsgiveren kjørte

hun ikke vogntog eller lastebil med henger. Lagmannsretten siterer i sin dom tingrettens gjengivelse av vitneforklaringen fra daglig leder hos den første arbeidsgiveren. Det heter her at A, i løpet av den ca. to til tre måneder lange lærlingtiden hos dem, ikke ble ansett moden nok for å kjøre vogntog, og at oppstart med et slikt kjøretøy ville kreve en helt annet opplæring.

- (23) I tilknytning til en anførsel fra A om at hun bare fulgte instruks fra arbeidsgiver, og ikke kan lastes som uaktsom knyttet til feil bruk av boggien på det aktuelle føret, uttaler lagmannsretten:
- "Til dette bemerker lagmannsretten at det er mye som kan lastes arbeidsgiver i denne saken, først og fremst at de som lærlingebedrift lot en lærling uten tilstrekkelig opplæring på semitrailer kjøre alene t/r Narvik – Tromsø på vinterstid. Dette kan likevel ikke fritta tiltalte for det ansvar hun har etter vegtrafikkloven som fører av vogntoget. Det skal også nevnes at det rådet hun fikk vedrørende boggien også var at hun måtte vurdere bruken underveis."**
- (24) Etter ankeutvalgets syn har lagmannsrettens flertall vektlagt det forhold at A var ung og uerfaren på riktig måte. Det er riktig lovforståelse at selv om hun var ung, og selv om arbeidsgiveren kan bebreides, fritar ikke dette føreren for ansvar for at kjøringen gjennomføres på en forsvarlig måte. Det er ingen feil når flertallet ved aktsomhetsvurderingen viser til at A hadde påtatt seg et kjøreoppdrag der hun manglet den nødvendige praktiske opplæring og erfaring for å mestre vanskelige kjøreforhold.
- (25) Det er heller ingen feil ved lagmannsrettens lovanvendelse eller saksbehandling at retten ikke har tatt fullstendig stilling til hvilke feil som ble gjort under kjøringen og som førte til ulykken. Det er tilstrekkelig at rettens flertall har funnet det bevist ut over enhver rimelig tvil at den eller de feilene som førte til ulykken, uansett skyldtes en markert grad av uaktsomhet fra tiltaltes side. Det er da heller ingen feil at lagmannsretten ikke har gjort ytterligere undersøkelser knyttet til tekniske forhold.
- (26) Dommen lest i sammenheng gir ingen holdepunkter for at lagmannsretten har anvendt det strafferettslige tvilsprinsippet uriktig.
- (27) Etter dette foreligger det ingen feil ved lagmannsrettens lovanvendelse eller saksbehandling.
- (28) Når det gjelder straffutmålingen, får straffeprosessloven § 344 anvendelse ved vurderingen av om anken kan nektes fremmet, jf. HR-2016-1803-A avsnitt 18. Vurderingstemaet er dermed om det er et åpenbart misforhold mellom utmålt straff og de straffbare handlingene.
- (29) Straffenivået ved uaktsomt drap i trafikken er behandlet i en rekke saker fra Høyesterett, jf. senest HR-2018-389-A. Det etablerte utgangspunktet er at dersom føreren har utvist en alvorlig svikt i de krav som må stilles til ham eller henne som sjåfør, skal det reageres med ubetinget fengselsstraff med mindre det foreligger spesielle omstendigheter, se Rt-2013-1325 avsnitt 16. Slike spesielle omstendigheter foreligger ikke i dette tilfellet. As personlige forhold, og at hun var ung og under opplæring, er hensyntatt ved den straffutmålingen lagmannsretten har foretatt, blant annet ved at deler av straffen er gjort betinget. Det foreligger da ikke noe åpenbart misforhold mellom straffen og handlingen.
- (30) Fastsettelsen av tap av førerrett er i samsvar med tapsforskriften § 2-4 andre og tredje ledd. Det er ikke grunnlag for å gjøre tapsperioden kortere.

- (31) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Ettersom ankeutvalget enstemmig også finner at anken ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. § 323 første ledd andre punktum.
- (32) Når straffedommen ikke tillates fremmet, skal ankeutvalget ikke ta stilling til begjæringen om ny behandling av oppreisningserstatningen.

S L U T N I N G :

Anken over straffedommen tillates ikke fremmet.

Espen Bergh
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)

Riktig utskrift: